

**AHMET SARI'NIN "KABARAN KARGA" ADLI ÖYKÜSÜNE EĞİTSEL VE
PSİKANALİTİK YAKLAŞIM**

**EDUCATIONAL AND PSYCHONALYTIC APPROACH TO AHMET SARI'S
STORY NAMED "THE BLOWING CROW"**

CANER CERECİ¹

CUMALİ YEŞİL²

ÖZ

Sigmund Freud'un öncülüğünü yaptığı ve kendisinden sonra sayısız araştırmalara vesile olan psikanaliz, insan ve onun davranışlarını ayrıntısıyla çözümlmeyi amaçlamıştır. Psikanaliz ve edebiyat gibi iki farklı disiplinin aynı zeminde buluşmalarının temelinde ikisinin de odağında insan kavramının yer alması yatmaktadır. Bunun yanında edebi yapıtlar okuyucuya dolaylı yoldan duygular, düşünceler ve hayaller edindirmeyi amaçlamaktadır. Özellikle edebi metin kahramanlarının karakter analizinde, edebiyata oldukça önemli katkılar sunan psikanaliz, bu yönüyle edebiyat eleştirileri içinde vazgeçilmez bir yer edinmiştir. Aynı zamanda edebiyat eserinde yer alan ve alımlayıcıya aktarılan gizil öğretimsel öğelerin çözümlenmesi de oldukça önemlidir. Türk Edebiyatının yeni nefeslerinden Ahmet Sarı'nın Kabaran Karga adlı öyküsü, yoğun kaygı ve korku nöbeti geçiren bir kahramanın ruh halinin betimlemesinden oluşmaktadır. Öykü, anlatıcı benin yasa koyucu olan süper ego karşısında yaşadığı yoğun korku ve kaygı ile içsel çatışma ve çaresizliğinin bir haykırışıdır. Bu çalışma öykü kahramanının ruh halleri ile bunların farklı yansımalarını Freud'un psikanalitik kuramı ve eğitsel yaklaşım ışığında bir araya getirmeyi amaçlamaktadır. Eser, yoğun fallik semboller ile çatışma, korku, kaygı, ikircikli tutum ve hadım edilme kompleksi gibi psikanalizin önemli terimlerini barındırması sebebiyle, psikanalitik yöntem çerçevesinde işlenerek yorumlanmıştır.

***Anahtar kelimeler:** psikanalitik yöntem, ikirciklilik, totem hayvanı, hadım edilme kompleksi, eğitim.*

ABSTRACT

Psychoanalysis, which was pioneered by Sigmund Freud and which has been instrumental in numerous researches after him, aimed to analyze in detail the human being and his behavior. The basis of the meeting of

---

¹ Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Tarsus İstiklal İmam Hatip Ortaokulu Müdürü, canercereci@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-6586-979X>

² Dr., Milli Eğitim Bakanlığı, Tarsus Şehit Halil Özdemir Fen Lisesi Almanca Öğretmeni, cumaliyesil1@gmail.com, <https://orcid.org/0000-0002-2006-4226>

two different disciplines such as psychoanalysis and literature on the same ground lies in the fact that the concept of human is at the center of both. In addition, literary works aim to acquire emotions, thoughts and dreams to the reader indirectly. Psychoanalysis, which makes significant contributions to literature especially in the character analysis of literary text heroes, has gained an indispensable place in literary criticism. At the same time, it is very important to analyze the hidden instructional elements in the literary work and transferred to the receptor. The story Kabaran Karga by Ahmet Sarı, who is one of the new authors of Turkish Literature, consists of depicting the mood of a hero who has an intense anxiety and fear attack. The story is an outcry of the intense fear and anxiety experienced by the narrator, self-protagonist, in the face of the legislator super ego, and his inner conflict and despair. This study aims to bring together the moods of the story hero and their different reflections in the light of Freud's psychoanalytic theory and educational approach. Since the work contains intense phallic symbols and important terms of psychoanalysis such as conflict, fear, anxiety, ambivalent attitude and castration complex, it has been processed and interpreted within the framework of the psychoanalytic method.

Keywords: *psychoanalytic method, ambivalence, totem animal, castration complex, education.*

GİRİŞ

Sanat eserlerini ve edebi metinleri farklı bakış açılarıyla inceleyen pek çok yöntem bulunmaktadır. Sigmund Freud ve takipçilerinin izlediği yöntem olan “Psikanalitik Yöntem” de bunlardan birisidir. Hiç durmadan değişen ve gelişen dünyayla birlikte insan ve onun ruh dünyasıyla ilgili yeni yeni bulgular elde edilmektedir. İnsanoğlunun iç dünyasının adeta bir yansıması olan sanat ve edebi eserleri temele alan psikanalitik yöntem de bu gelişim ve değişim sürecine ayak uydurmaktadır. Bu yönüyle tazeliğini ve devamlılığını her daim korumaktadır. Sanat eserlerinden etkilenen okurlar bu etkinin kaynağı olan yazarın iç dünyasını merak edecek ve onun üretim sürecini yakından tanıma arzusu taşıyacaktır. Buna karşılık, yaratıcı kişinin iç dünyasının bilinmesinin yapıtın anlaşılması açısından taşıdığı önem yadsınamamaktadır (Cebeci, 2004:7). Aynı zamanda insan davranışları ve de nedenlerini, duygularını, genel manada insanın ruh dünyasını ve bilinçaltını daha derinden gözlemlemeyi ve ortaya çıkarmayı hedefleyen psikanalitik yöntemin bu yönüyle edebi yapıta yaklaşması yazar ile eser ve de okur arasındaki mesafeyi daraltmaktadır. Lakin bu yöntemin başat ve tek amacı sadece yazarı daha yakından tanımak değildir; aynı zamanda esere ait özellikleri açıklamaya da yarayabilmektedir (Moran, 1994:137). Böylece esere daha yakından bakmak isteyen alımlayıcının merakı bu yönüyle giderilmiş olmaktadır. Psikanalitik eleştirinin kaynağını besleyen, başta Freud’un rüyalarla ilgili yorumları olmuştur. “Rüya Yorumları” adlı eseri, yöntemin uygulanmasında adeta bir sözlük, kılavuz görevi görmektedir. Bunun yanı sıra “Sanat ve Sanatçılar Üzerine” gibi daha birçok eseri edebi eserlerdeki imgelerin, sembollerin bilinçaltı tezahürlerinin

yorumlanmasının aynası niteliğini taşımaktadır. İnsan zihninden çıkmış her kültür yapıtlarına psikanalitik araştırmayı ve derinlik psikolojisi kodlamasını uygun gören Otto Rank, Karl Abraham, Ernst Jones, Bruno Bettelheim gibi psikanalistler, psikanaliz ve derinlik psikolojisi yardımıyla, mitoloji, masal, destan, edebi eserler gibi kültür verilerinin kökenine, derinliklerine, bilinçaltına ve bu eserlerin içte ve derinde sakladıklarına girilebileceği inancını taşımaktadır (Sarı, 2008:7).

Bir edebiyat eserinin içte ve derinde sakladıklarını ortaya çıkarma çabası değerlendirildiğinde, psikanalitik yöntem yazarın yazma süreci öncesi ve sonrasını, onunla eser arasındaki ilintiyi incelemekle kalmayıp, okurun da esasen esere farklı manada bakmasına onu daha derinden görmesine katkı sunmaktadır. Bu manada yazarın, eserin ve de okurun da bilinçaltına ışık tutulmuş olmaktadır. Derinlemesine irdelenen sanat eserlerine alışılmışın dışında farklı bir gözle yaklaşılmasına yol açan yöntemin temel aldığı yine bu eserlerin dilidir. Freud başta olmak üzere ardılları da edebi eserlere yaklaşırken bu eserlerin temel harcını oluşturan dili odak noktasına almışlardır. Dil bu manada bilinçaltının karanlık, kuytuda kalmış dehlizlerinin aydınlatılmasında en önemli araç olarak kullanılmıştır. Psikanalitik yöntemden yararlanan araştırmacılar, heykeltıraşların ya da ressamların sanat yapıtlarında kullandıkları dili, yaklaşım biçimlerini Shakespeare, Goethe, Dostoyevski gibi ünlü sanatçı ve yazarlar başta olmak üzere, psikanalitik çözümlenmeye tabii tutmuş ve bu çözümlenmeler sırasında psikanalitik yaklaşımın kuramsal kökenlerinde bilinçdışını incelemişlerdir. Bu araştırmacılar, bunun yanı sıra Oedipus kompleksi, kastrasyon karmaşası, rüya, regresyon, paravana anı, libido, düşlem, bastırma ile id-ego ve süpereo gibi daha birçok kavramdan faydalanmıştır. Sigmund Freud'un id-ego ve süpereo gibi ruhsal aygıtın yapısal açıdan çalışma süreçleri ile ilgili düşünceleri, insanlığın baştan beri dikkatlerini üzerine çekmiş olmakla birlikte bu ilgi ve alaka insanoğlu var olduğu sürece de devam edeceğe benzemektedir.

Ahmet Sarı ve Kabaran Karga

Edebiyatçı ve akademisyen kimliğiyle bilim dünyasına ve de edebiyatımıza birçok eser kazandıran, aynı zamanda yaptığı çeviriler ve bilimsel çalışmaları nedeniyle Avusturya Cumhuriyeti Altın Liyakat Nişanı bulunan Ahmet Sarı, 1970 Düsseldorf doğumludur. 1984 yılında Türkiye'ye ailesiyle birlikte kesin dönüş yapan Sarı, belli bir dönem Alman dili ve kültürü ile Türk dili ve kültürü arasında gelgitler yaşamış bir yazardır. Buna ilişkin düşüncelerini, "Bende Türkçe kitapları susuzlukla okuma girişimi, biraz da bu Almanya'dan

dönüşte kendimi ifade etme biçimimdeki eksiklikle bağlantılıydı” şeklinde ifade etmektedir (Harmancı, 2020).

Hece Yayınlarından 2013 yılında çıkan “Merhamet Dilercesine Gökyüzüne Bakmak” adlı kitapta yer alan “Kabaran Karga” beş cümleden oluşan kısa öyküdür (Sarı, 2013:7). Ben anlatıcının bakış açısıyla dile getirilen öykü, elde tutulan bir karga yavrusunun avuç içindeki görüntüsü ve devinimlerinin betimlenmesiyle başlamaktadır. Ben anlatıcı elinin içinde bir karga yavrusu tutmaktadır. Elinde tuttuğu karga yavrusunun ağzını açıp iç organlarını gösteren tavrı karşısında ben anlatıcı kaygılanır ve ürperir. Kaygı dolu düşünceler içerisinde olan anlatıcı, karga yavrusunun bunu kendisine karşı olan kininden mi yoksa korkusundan mı yaptığını sorgular. Bu küçücük karga yavrusunun avucunun içinden kurtulunca kendisine zarar verebileceği düşüncesi karşısında dehşete düşen anlatıcı, bu duygu ve düşünce yoğunluğunda avuç içindeki karga yavrusunun tüm çabalamalarına rağmen kurtulamamasını ve bunun sonucunda giderek nasıl kabardığını, şiştiğini betimlemektedir.

YÖNTEM

Ahmet Sarı'nın “Kabaran Karga” isimli öyküsünün eğitsel ve psikanalitik olarak değerlendirilmesini amaçlayan bu araştırma nitel araştırma yöntemlerinden doküman incelemesi yöntemi kullanılarak elde edilen derinlemesine verilere dayanmaktadır. Doküman incelemesi, araştırılması hedeflenen olgu ve olaylar hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsayan bir nitel araştırma yöntemidir (Yıldırım ve Şimşek, 2011:188). Bu çalışmada Ahmet Sarı'nın “Kabaran Karga” isimli öyküsü, doküman analizi yöntemi ile ayrıntılı olarak incelenerek, öykünün değerlendirilmesine yönelik eğitsel ve psikanalitik kuram ve olgular ışığında bulgular elde edilmiştir.

BULGULAR

İkircikli Tutum: Haz ve Kaygının Bir Arada Yaşandığı An

Sarı'nın yoğun virgül kullanımıyla kurgulanmış öyküsü betimlemeyle başlamaktadır: “Küçücük, elimin içine sığan ama korkusundan mı, bana olan kininden mi ağzını sonuna kadar açıp gırtlığını ve iç organlarını gösteren, dedim ya, kızgınlığından kalbinin atışını, gövdesinin titremesini elimde hissettiğim ve dehşete düştüğüm, avuç içimdeki bu küçük karga yavrusunun elimden kurtulabileceği ve bana zarar verebileceği korkusu beni ürkütüyor” (Sarı, 2013:7). İç içe geçmiş ve beş cümleden oluşan öykü, okuyucuya, anlatıcının tüm kaygı ve korkularına rağmen karga yavrusuna neden katlandığını düşünme fırsatı vermeden bir solukta biter. Özgür

iradeye sahip olmasına rağmen kahramanın küçücük karganın tüm gösterisine katlanmak zorunda kaldığı görülür. Öykü kahramanının eli kolu bağlı olmamasına rağmen giriş cümlesinde adeta buna ters çağrışımlara neden olabilecek bir imaj oluşur. İsteseydi tüm bu kaygı ve korku uyandıran gösteriyi bir anda kesip kargayı bir kenara bırakır ve tüm ürkütücü, olumsuz ruh halinden kurtulabilirdi. Buna karşın anlatıcı ben, karga yavrusunun acı veren gösterisi karşısında öykünün sonuna kadar çaresiz bir ruh hali içindedir. Anlatıcı, kaygı ve korku duymasına, dehşete düşmesine rağmen onu bırakıp kaçmaz ve küçücük karga yavrusunun gösterisi karşısında çaresiz kalarak buna sonuna kadar katlanır. Karganın, anlatıcının avuç içinde bulunması, kontrolün anlatıcı kahramanda olduğunu ve kargaya karşı tümüyle savunmasız olmadığını göstergesidir. Buna karşın kargayı bırakıp kaçıp gitme ve oradan uzaklaşma yerine çaresizlik ve teslimiyet söz konusudur. Bu ifadeler aynı zamanda kişinin öğrenme karşısındaki ikircikli tutumuna benzetilebilir. Gelecek kaygısı ile bırakıp kaçamayacağı zorunlu öğrenmelerin ve aynı zamanda zihninde yer etmiş yanlış eğitsel uygulamaların kısılcığında kalan birey bir yandan da her şeyin elinde olduğunu söyleyen toplumun eğitimsel bakışı arasında sıkışmakta ve umutsuzluğa düşebilmektedir (Bayrak, 2018:14). Bu durum da hem vazgeçemeyeceği hem de korktuğu bir eğitim yaşantısını kendi elinde tuttuğu varsayımı üzerinden değerlendirilebilir.

Sarı'nın öyküsünde karganın bir ikame nesnesi olduğu görülmektedir. Psikanalizde, ulaşılmaz veya kabul edilemez olan bir hedefin, itkinin ya da nesnenin yerine daha kolay erişilebilir veya kabul edilebilir olan başka bir hedefin, itkinin, nesnenin konmasıyla tanımlanan bilinçsiz bir savunma sistemi (Budak, 2003:382) olarak tanımlanan ikamenin, öyküde kargayla gerçekleştirildiği ve infantil dönemde özellikle yasaklara karşı kökleşmiş, içselleştirilmiş kaygılarla birlikte korkuların ve de suçluluk duygularının yerini aldığı okunmaktadır. Öyküde kahraman anlatıcının ikircikli (ambivalenz) tutumu kendini yoğun biçimde göstermektedir. Kahraman anlatıcının özellikle ikame nesnesi karşısında sergilediği ikircikli (ambivalenz) tutum öykünün neredeyse tamamında kendini belirgin biçimde hissettirmektedir. Sarı'nın "Küçücük, elimin içine sığan ama korkusundan mı..." (Sarı, 2013:7) şeklinde başlayan öyküsü yoğun korku ve kaygıların yer aldığı ve ürpertiyle süslenmiş bir titreme nöbetiyle devam eder. Anlatıcı öyküsüne "Küçük" sözcüğüne "-cik" ekini ekleyerek başlar ve bu girizgâhla mefhumu munis, sevimli bir hale dönüştürür. Öykünün bu cümlesinde ve ilerleyen bölümlerinde yer alan "Küçücük", "elimin içine sığan", "karga yavrusu", "yüreğinin atışları" gibi imgeler okuyucuda munis ve sevimli duyguların uyanmasını tetikler. Fakat tüm bu pozitif çağrışımlara rağmen başta giriş cümlesi olmak üzere öykünün ilerleyen

kısımlarında da kullanılan ve “ama” bağlacıyla devam eden paradoksal betimlemeler anlatıcının içinde bulunduğu ikircikli (ambivalenz) durumu belirtmekle birlikte, okuyucuları da nefes aldirmayan bir anlatım üslubuyla bu ikircikli ruh halinin içine çeker. Küçücük olan karganın ilk başta bu sevimliymiş gibi hali algıyı tersine çeviren keskin bir dönüşle ağzını sonuna kadar açıp pervasızca gırtlığını ve iç organlarını gösteren göstermeci (exhibionist) tavra dönüşür. Anlatım tarzından, yaşanan yoğun kaygı nöbetiyle bir an avuç içinde olanın anlatıcı mı yoksa küçücük karga mı olduğu sorgulanır. Anlatıcının burada kargaya yönelik kararlı duygular beslemediği aksine ikircikli bir tavır sergilediği açıktır. “Aynı nesneyle ilişkili olarak karşıt eğilimlerin, düşüncelerin, tutumların veya duyguların aynı anda varolması” (Budak, 2003:386) şeklinde tanımlanan ‘ikirciklilik’ anlatıcının ruh haliyle birebir örtüşmektedir. Küçücük karganın elinden kurtulabileceği ve ona zarar verebileceği korkusunun onu ürkütmesi anomalik tavrını ortaya koymakla birlikte aynı zamanda onun dokunmaya karşı olan ruh karmaşasını da göstermektedir. Freud, tabu kısıtlamalarında dokunmanın “dokunma fobileri”ndekine benzer bir rol oynadığını savunarak yine dokunmayı “... bir insan veya nesnenin kontrolünü ele geçirmenin, ya da ondan yararlanmanın ilk adımıdır” (Freud, 1999:89) şeklinde tanımlamaktadır. Dolayısıyla karganın tüm ürkütücülüğüne rağmen onu avuç içinde tutmaya çalışan anlatıcının kargayı kontrol altına alma çabasında da olduğunu ama aynı zamanda ondan tümüyle kurtulmak istemeyen bir ruh halini okuduğumuz ifade edilebilir. Anlatıcının ikircikli, endişeli, kaygı dolu genel ruh hali öykünün tamamına yayılmış ve ifadelerin genelinde hakim olmuştur.

Huzursuz Kişilik ve Arkaik Çatışma

“Kabaran Karga” adlı öykünün olay örgüsü karga ve onun eylemleriyle başlamaktadır. Öykünün kargayı simgeleyen “küçücük” sözcüğüyle başlaması ve karganın öykünün tümünde baskın konumda yer almasının yanı sıra tüm betimleme ve düşüncelerin doğrudan kargayla ilintili olması anlatıcı kahramanın yine kargayı olduğundan fazla biçimde içselleştirdiğini göstermektedir. Öykünün tamamında anlatıcının karganın kendisine yapabileceklerini betimlemesine eşlik eden ikircikli tavrının yanı sıra hem kendisinde hem de karga yavrusundaki hoşnutsuzluk, huzursuzluk ile birlikte amansız bir mücadelenin dışavurumu hakimdir. Kargayla ben anlatıcının arasında açık bir savaş, çatışma söz konusudur. Bu çatışmada her ne kadar karga avuç içerisine sığacak kadar küçücük olsa dahi anlatıcı üzerinde bıraktığı etki bunun tersi bir anlam taşımaktadır. Onun güçlü, dominant karakteri karşısında sönük, umarsız, bitkin ve edilgen durumda bir anlatıcı vardır. Anlatıcı ile karga arasındaki çatışmanın odak noktasını karga yavrusunun gagasıyla birlikte tüm bedeniyle yaptığı gösteri

belirlemektedir. Karganın yalnızca haza odaklanmış ve zapt edilmesi zor olan aşırı güçlü dürtüleri, ağzını sonuna kadar açan saldırganca bir gösteriyle kendini göstermektedir. Karganın kızgınlığından doğan ve birden avuç içinden kurtulabilme olasılığının yer aldığı sahne kontrol dışına her an çıkabilecek düşüncesiz, hesapsız ve plansız tavrı işaret eder: "... kocamanlaşan gagası, avucumun içinde de olduğundan dolayı parmaklarıma dokunuyor" (Sarı, 2013:31). Tüm bu davranışlar karganın idi temsil ettiğini gösterir. İd (altben), insan zihninde, gündelik yaşamı yöneten mantık ve ahlak ilkelerinden uzak, serbest enerji akışıyla belirlenen ilkel ve ilksel bir oluşumu göstermektedir (Cebeci, 2004:218). Dolayısıyla karganın tüm o olumsuz devinimlerinin anlaticı üzerinde bıraktığı izlenimler güdünün doyuma ulaşmamış olduğunun bir göstergesidir. Yalnızca haz ilkesiyle hareket eden karga bu maksadına ulaşmak için tümüyle olaya hakim bir tavır sergiler ve öyküde baştan sona dominant biçimde gösteri yapar. Davranışları kontrolsüz olmakla birlikte zaman ve mekan bu bağlamda bir anlam taşımamaktadır. İstediği zaman kendini tüm ayrıntılarıyla gösterir, şişer ve gırtlaklarını gerer. Onun tüm bu davranışlarına karşın anlaticı ben teslim olmuş görüntüsü verir. Her ne kadar güçsüz görünen avuç içindeki küçük karga olsa da anlaticı benin tüm kaygılarını, korkularını ve olabilecekler konusundaki tahminlerini karganın bu davranışları belirler. Bu manada anlaticı ben, karga için de bir araç özelliği taşımaktadır ve id'in arzularının ifade edilmesini ve doyurulmasını sağlamaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2013:21). Bunun yanında anlaticı ben, geliştirdiği bu ifadelerle karganın davranışlarının huzursuzluğundan kaynaklanan sosyal kaygı durumunu da ortaya koymaktadır. Her ortamda olduğu gibi eğitimde de kendi çabasıyla başarabileceğini vurgulanan kişiliğin öğrencilerde de karşılığı sosyal kaygı olarak kendini gösterebilmektedir. Bu açıdan eğitimde anne babanın otoriter tutumunun sosyal kaygı artırıcı bir etken olduğu bilinmektedir. Aynı zamanda bu sosyal kaygının ortaya koyduğu huzursuzluk durumu da eğitim hayatında bireyi derinden etkileyebilmektedir (Erkan, 2002:126). Öyküde yer bulan huzursuz kişilik günümüz eğitim dünyasındaki öğrencinin temsiliyeti konusunda uygun bir örnek olarak değerlendirilebilir.

Anlaticı ben, kontrol altına alınması güç olan karganın umursamaz davranışlarını devamlı olarak bastırmaya çalışır: "... Avucumdan kurtulamıyor ..." (Sarı, 2013:31). Onun, bu salt haz peşinde koşan bilinçsiz tavrını bastırmaya çalışan anlaticı ben, bu bağlamda egoya karşılık gelmektedir. Ego (ben) ise insan zihninin kişisel olan tarafıdır ve id'in aksine, "gerçeklik ilkesi" tarafından yönetilir. Mantık ve akılcı düşüncenin belirlediği ego, insan zihninin diğer unsurlarının, yani id ve süpregonun hem kendisiyle, hem de birbirleriyle olan ilişkilerinin de merkezinde yer almaktadır (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2013:21). Karganın

dürtüleri karşısında aciz kalan anlatıcı ben, onun bir türlü doymayı bilmeyen bu karşı konulmaz dürtülerinin üzerinde bıraktığı korku ve kaygının giderilmesi amacıyla yer yer kendince mantıklı çözümler getirmeye de çalışır ve onun tüm ürkütücülüğünü “küçücük”, ”karga yavrusu”, ”elimin içine sığın” vb. kullanımlarla iç dünyasında yatıştırmaya çalışır. Her şeye rağmen karga gösterisine son vermez ve bundan kaynaklanan gerilim öykünün tamamında kendini bir çatışma biçiminde gösterir. Eğitsel açıdan değerlendirildiğinde, her şeyi başarma hırısında olan id’e yani kontrolsüz arzuya karşı duran anlatıcı ben, bu bilinçsiz tavra engel olan sosyal kurallar, hukuk kuralları ve bağlayıcı normları ifade etmektedir. Esasında eğitim açısından ego, bireyin doğal ve sosyal olaylarla, beraberinde başarısızlık ve öğrenememe gibi yaşamın doğallığında kabul gören olguları anlamlandırmasını sağlamaktadır. Eğitimde gerçeklik ilkesinin hizmetinde olan ego, kişinin gerek dünyada eğitsel sınırlarını bilmesine yardımcı olmak adına görevler üstlenmektedir (Mayes, 2009).

Olay örgüsünde önemli bir yer tutan ve öykünün birkaç yerinde kendini belirgin biçimde hissettiren diğer bir imgelem de “avuç”tur ve süperegoyu temsil etmektedir. Süperego (üstben) içselleştirilmiş ana-baba imgelerinin etkisiyle oluşmuş denetleyici bir gücü göstermektedir ve temel ilkesi, belirli bir eylem ya da düşüncenin ana-babanın onay ve sevgi duygusunun kaybına yol açıp açmayacağı sorusuna verilen bir yanıt çerçevesinde, kişinin yaşamına yön vermektir (Cebeci, 2004:219). Karganın doğrudan avuca saldırma arzusu içinde olduğunu bilen anlatıcı bunu engellemek için büyük bir savaş vermekte ve kendince çözüm yolları aramaktadır. Avuç imgesi her şeyi adeta bir kanun maddesi, norm, keskin bir sınır gibi ayırır. Anlatıcı ben (ego) karganın (id) tüm zapt edilmesi güç arzu ve davranışlarıyla mücadele ederken süperegoyu temsil eden avuç ve parmakların zarar görmemesine de özen gösterir ve bu davranışıyla süperegonun beklentilerine yanıt vermeye çalışır. Ego bu gereksinimlerin doyumunu sağlamaya çalışırken toplumun beklentilerini ve ahlaki standartlarını da dikkate almaktadır. Egonun karşılamaya çalıştığı bu talepler kişiliğin en son gelişen üçüncü sistemine yani süperegoya aittir (Yazgan İnanç ve Yerlikaya, 2013:21). Bu açıdan öyküde yer bulan “avuç” imgelemi aynı zamanda eğitimsel açıdan öğrenme özgüveni ve isteğine desteğe ihtiyaç duyan egoya verilen bir destektir. Süperego, tüm öğrenmelerin ve kapasite geliştirirken aşılacak kritik noktaların desteklendiği bir eğitimsel güç olarak karşımıza çıkmaktadır (Bettelheim, 1969:76).

Sarı’nın “Kabaran Karga” adlı öyküsünde karganın hali ilk önce “elimin içine sığın” şeklinde ifade edilirken, öykünün ilerleyen kısımlarında “avuç içimdeki” ve en sonunda da “bedenini avuçlarımda hissediyor“ şeklinde betimlenmiştir. Giderek artan bir tempodaki ritmik

betimleme diğer yandan phallus erectus'un örtük biçimde dışavurumunu simgeler. Bu durumdan kaynaklanan yoğun kaygı nöbeti fallofobik özellikleri anımsatmakla birlikte "kocamanlaşan" (fallus erectus) karşısındaki egonun kaygısını tanımlamakta yol gösterici bir rol oynar. Konuyla ilgili olarak Green'e (2003:95) göre ereksiyonun gözle görülür olmasından dolayı cinsel uyarılmanın gizlenememesi, bunun cezaya yol açabilecek sürekli bir tehlike olarak yaşanmasına neden olmaktadır. Kargayı avuç içinde tutma metaforunun, dipsiz ve bulanık sulardan yüzeye çıkararak belirginleştiğini ve bunun süperegoyu simgeleyen avuçla bastırıldığına ve zapt edilmeye eşdeğer bir çabaya dönüştüğüne metin içerisinde şahit olunmaktadır. Şiddet, baskı ve korku üçgeninde gelgitler yaşayan ego, bu arkaik korku ve kaygının pençesinin arasında nefes almaya çalışmaktadır. "Avuç içinde kargayı tutma", bu bağlamda bastırma edimiyle de eşdeğerdir. Klasik psikanalizde dürtü ve arzular, verili davranış standartlarıyla, ahlak normlarıyla çatıştığı durumlarda haz ilkesi ile gerçeklik ilkesi arasında yaşanan çatışmadan kaynaklandığı düşünülen bastırma, egonun temel, bilinçsiz işlevlerinden birisidir. Bunun yanında bireyi kabul edilemez cinsellik dürtülerinin, egoyu tehdit eden yaşantıların, düşmanlık duygularının vb. yaratacağı kaygıya karşı koruyan temel bir savunma mekanizmasıdır (Budak, 2003:112). Bu açıklamalar ışığında "Bastırma" ile yaşanan kaygı göz önünde bulundurulduğunda avuç içindeki karganın devinimleriyle alakalı tüm görsel içerik cinsel özleme bağlanabilmektedir.

Totem Hayvanı ve Hadım Edilme Kompleksi

Freud (1999:54), totemi "Kural olarak bir hayvandır (yenilebilir ve zararsız olabileceği gibi, tehlikeli ve korkulan bir hayvan da olabilir şeklinde tanımlarken, onun aynı zamanda klanın atası olduğuna değinmektedir. Bu ataya karşı klan üyelerinin onu öldürmeme ve etini yememe gibi yükümlülükleri de vardır. Freud (1999:191), çocuklarla ilkel insanların hayvanlara karşı tutumlarında ortak yönlerin olduğunu savunmaktadır. Çocuklar, uygar insanı kendi doğasıyla diğer bütün hayvanların doğası arasında kesin bir çizgi çekmeye zorlayan bir tiksinti belirtisi sergilemez. Çocuklar, hayvanlara kendi eşitleri gibi davranma konusunda hiçbir ahlaki tereddüt göstermez. Kendi bedensel ihtiyaçlarını açıkça dile getirme konusunda ketlenmedikleri için, kendilerini anlayamadıkları büyüklerinden daha çok hayvanlara yakın hissederler. Fakat Freud (1999:192), ilerleyen dönemlerde çocuklarla hayvanlar arasında kurulan bu bağda sık sık çatlakların oluştuğunu belirterek bu çatlakların fobi oluşumuna dek sürebileceğini bunun da kökenlerinde bilindik korkunun yattığını ifade etmektedir. Erkek

çocuğun söz konusu olduğu durumlarda korku temelde babaya yöneliktir ve sadece hayvana aktarılmıştır. Bu aktarma durumu aynı zamanda yer değiştirme olarak tanımlanmaktadır. Bu durumda totem hayvanı klanın atası, yasa koyucu, babanın ikamesidir. Dolayısıyla öyküde karga birer totem hayvanı olup yasa koyucuyu ikame eder. Bu aynı zamanda öyküde yoğun biçimde hissedilen ikircikliğin de kaynağını tanımlar. Eskiden beri süregelen sevecenlik ile kaygı, korku ve nefret duyguları arasında gelgitler yaşanır.

Öyküde libidinal enerji kaynaklı gerilimin kökenlerinde ise çocuğun, cinsler arasındaki anatomik farkı (penisin varlığını veya yokluğunu) keşfetmesi karşısında duyduğu şaşkınlıktan kaynaklanan fantaziler çevresinde dönen düşünce, duygu ve arzuların oluşturduğu bir kompleks (Budak, 2003:380) olan hadım edilme kompleksi yatmaktadır. Hiç durmadan gagasıyla gösteri yapan ve giderek şişen, şişerken tüm ürkütücülüğünü yine göstermekten çekinmeyen keskin gagalı hırsız karganın güç ve iktidar gösterisine, korku ve kaygı yoğun biçimde eşlik eder. Parmakların ısırılabilceği kaygısı erekte halindeki karganın açık ve belirgin bir tehdidi, meydan okumasıdır. Almanca'da "Ein Rabe hackt dem anderen die Augen nicht aus" deyimini sözcüğü sözcüğüne "Bir karga diğerinin gözünü oymaz" olarak tercüme edilebilir. Benzer şekilde bu atasözünün Türkçe eşdeğeri "it iti ısırılmaz" şeklinde yer bulmaktadır (Türk Dil Kurumu, 2020). Yine Türkçede "Besle kargayı oysun gözünü" atasözünde (Türk Dil Kurumu, 2020), olduğu gibi kargalar parmak ısırarak yerine göz oymak eylemiyle bilinçaltına yerleşmiştir. Öykünün genelinde erk, iktidarı elinde bulunduran kocamanlaşan karganın parmakları ısırması düşüncesi ödipal dönemi sağlıklı atlamamış ve regresyon (çocuksu duygularla kargayı avuç içinde tutma) yaşayan bireyin kastrasyon kaygısının sembolik ifadesidir. Fantazilerinden ötürü cezalandırılacağını düşünen özne kaygı nöbeti yaşamaktadır. Bu bağlamda karga ve parmak sözcüklerini daha yakından okumak konumuz gereği faydalı olacaktır. Karganın erkeklik organı için bir ikame olduğu açıktır. Freud'un Leonardo Da Vinci ile ilgili çalışmasında "uçmak, kuş" ile ilgili açıklaması bu fikrimize ışık tutmaktadır. Psikanalizin bu soruya vereceği yanıt uçmak ya da kuş olma isteğine bir başka isteğin üstü örtülü dışa vurumu diye bakılacağı yani dilsel ya da nesnel bir köprünün bizi söz konusu gizli isteğe ulaştıramayacağı, bunun için daha başka bir çareye başvurmak gerekeceğidir. Bilip öğrenme tutkusuyla yanıp tutuşan oğlanlara kocaman bir kuşun yani bir leyleğin yeni doğan bebekleri getirdiği mi anlatılıyor, eskiler penis'in kanatlı resmini mi yapmışlar, Almanca'da erkeğin cinsel eylemini anlatmak için en çok 'uçuşa gitmek' deyimini mi kullanılıyor, İtalyanlar'da erkeğin cinsel organına doğrudan doğruya l'uccello (kuş) mu deniliyor, bütün bunlar büyük bir ilişkiler örgüsünün yalnızca küçük parçalarıdır (Freud,

2001:86). “Parmağın ısırılması” ndan duyulan kaygı ise Freud’un “Psikanaliz ve Uygulama” adlı kitabında Hans’la ilgili verdiği örneklerde de görüleceği üzere kastrasyon kompleksi ile ilişkilendirilmiştir (Freud, 2004:34). ‘Parmak ısırılmasından duyulan kaygı Freudyen terminolojide kastrasyon kompleksiyle eşdeğerdir.

SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Öykünün genelinde süperego (avuç), id (karga) ve bunların arasında denge sağlamaya çalışan egonun (anlatıcı ben) arasında sağlıklı iç uyum yerine, devamlılık arz eden kaygılı bir çatışma söz konusu olmuştur. Ego, kabaran id karşısında yoğun bir kaygı nöbeti yaşamış buna karşın id, tüm ürpertici ihtişamıyla kontrolsüz davranışlarını sergilemeye devam etmiştir. Gagasıyla egoyu adeta hipnoz etmiş ve onun tüm duyargalarını hâkimiyeti altına almıştır. Sınır tanımaz bir halde olmuştur. Elinden kurtulunca ona neler yapabileceğini hissettirerek tehditkâr iktidarına güç katmıştır. Ego sağlıklı bir profil sergilememiştir. Karşılaştığı sorunsal karşısında korku ve kaygılı davranmış ve bununla sağlıklı biçimde baş edememiştir. Buna karşın id, zangır zangır titreşimler yaymış fakat tüm bu gösterilere rağmen avuç içinden kurtulamamıştır. Öykünün şişme ediminin sürekliliğiyle bitmesi egonun bu savaşı süreklilik arz eden tekrarlarla son nefesine kadar yaşayacağını, bu arkaik savaşın henüz bitmediğinin bir ifadesidir.

Öykünün genelinde yer alan bahsedilen içsel çatışma bireyin toplumdaki eğitim öğretim süreçlerine karşı bireysel tutumunun bir yansıması olarak değerlendirilebilir. Bu açıdan sürekli ve kolayca geleceğini şekillendirme konusunda tüm hırsları ifade eden id (karga) ve ona sınırları hatırlatan, öğrenebileceklerine ilişkin tüm normları içinde barındıran bir süperego (avuç) arasında denge kurmaya çalışan bir egonun (anlatıcı ben) varlığı öykünün içerisinde yer bulmaktadır. Öyküde toplumun sürekli olarak reklamlar, başarı öyküleri ve sözde örnek olarak sunduğu figürler üzerinden kabarttığı id, karganın öyküdeki duruşuna benzemektedir. Bunun yanında, öğrenileceklerin ve başarılabileceklerin sınırlarını ifade eden simgeler olarak, görünmez toplumsal tabakalar, sosyoekonomik değişkenlerin kariyer öykülerindeki önemli yeri ve kişinin sınırlayıcı bireysel özellikleri, avuç olarak öyküde kendine yer bulmaktadır. Toplumsal gerçeklik ve kişinin ölçülebilir hedeflere odaklanmasını sağlayacak ölçütleri sunmaya çalışan belirteç ise öyküdeki anlatıcı ben olarak görülebilir. Ancak anlatıcı ben, bu misyonu açısından yeterince başarılı olamamakta ve toplumsal eğitim krizinin bir örneği gibi simgelenmektedir.

Sarı'nın öyküsünde kahramanın yoğun bir iç çatışma içinde olduğu, hazzın dengeli biçimde yaşanmasının aksine gerilimle gerçekleşmesi ve bunun da kökeninde yasa koyucudan kaynaklanan korku ve kaygının olduğu okunmuştur. Bu çerçevede id ile süperegonun sürekli bir çatışma halinde olduğunu buna karşın egonun her ikisi arasındaki çaresizliği görülmüştür. Öyküde kahramanın infantil döneme saplanıp kaldığı ve bilinçaltında sağlam yer edinen korku ve kaygılarından kurtulamadığı okunmuştur. Kargayı elinde tutan kahraman, onu bırakıp kaçma şansına sahip ya da başka makul çözümler bulabilecek güçtedir ve bu durumdan genel olarak kurtulabilme şansı olduğu ifade edilebilir. Buna karşın kahraman, bu ikame nesnesine saplanıp kalmıştır. Üç noktayla biten öyküde karganın şişme eyleminin sürekliliği vurgulandığı ve sonunda da her şeyin bitmediği görülmüştür. Bu haliyle öykünün son cümlesi, bir korku, kaygı ve çatışma şeklinde olup, bu duygu ve düşüncelerinin her defasında yenilenmeye açık olduğunu göstermiştir. Öyküde ikamenin totem hayvanıyla gerçekleştiğini ve bu totem hayvanına karşı ikircikli bir tavrının olduğunu görülmüştür. Sarı'nın totem hayvanın aktif olduğu, kahramanın kaygı, korku ve suçluluk duygularının sürdüğü okunmuştur.

KAYNAKÇA

- Bayrak, S. B. (2018). *Ergenlerde Umutsuzluğun Benlik Saygısı ve Gelecek Kaygısı İle İlişkisi*. (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Bettelheim, B. (1969). Psychoanalysis and education. *The School Review*, 77(2), 73-86.
- Budak, S. (2003). *Psikoloji Sözlüğü*. Ankara: Bilim ve Sanat Yayınları.
- Cebeci, O. (2004). *Psikanalitik Edebiyat Kuramı*. İstanbul: İthaki Yayınları.
- Erkan, Z. (2002). Sosyal kaygı düzeyi yüksek ve düşük ergenlerin ana baba tutumlarına ilişkin nitel bir çalışma. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 10(10), 120-133.
- Freud, S. (1999). *Dinin Kökenleri Çev.Selçuk Budak*. Ankara: Öteki Yayınevi.
- Freud, S. (2001). *Sanat ve Sanatçılar Üzerine, Çev.Kamuran Şipal*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Freud, S. (2004). *Psikanaliz ve Uygulama, Çev.Muammer Sencer*. İstanbul: Say Yayınları.
- Green, A. (2003). *Hadım Edilme Kompleksi Çev.Saffet Murat Tura*. İstanbul: Metis Yayınları.
- Harmancı, A. (2020). *Öykücülerle Yakın Okumalar: Ahmet SARI*. <http://www.edebistan.com/index.php/abdullah-harmanci/oykuculerle-yakin-okumalar-3> adresinden erişim sağlanmıştır.

Mayes, C. (2009). The psychoanalytic view of teaching and learning, 1922–2002. *Journal of Curriculum Studies*, 41(4), 539-567.

Moran, B. (1994). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İstanbul: Cem Yayınevi.

Sarı, A. (2008). *Psikanaliz ve Edebiyat*. Ankara: Salkımsöğüt Yayınları.

Sarı, A. (2013). *Merhamet Dilercesine Gökyüzüne Bakmak*. Ankara: Hece Yayınları.

Türk Dil Kurumu. (2020). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. <https://sozluk.gov.tr/> adresinden erişim sağlanmıştır.

Yazgan İnanç, B. & Yerlikaya, E. E. (2013). *Kişilik Kuramları*. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2011). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Ankara: Seçkin Yayınları.